

# DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A lap szellemi részét illető minden közlemény a szerkesztőség czíme alatt küldendő.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 6 frt (12 korona), félévre 3 frt (6 korona). Hirdetések díja: *Benn a lapban* egész oldal 8 frt, félooldal 4 frt, negyedoldal 2 frt; *a borítékon* egész oldal 4 frt,  $\frac{1}{2}$  oldal 2 frt,  $\frac{1}{4}$  oldal 1 frt. Többszörös hirdetésnél árengedmény adatik. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.

**Egyes szám ára 15 kr.**

Az előfizetési pénzek

s a lap megrendelésére és szétküldésére vonatkozó összes megkeresések szintén a szerkesztőhöz intézendők.

## A reformáció emléknapján.

1897. október 31.\*

A hála és imádás közös érzése gyűjtött egybe bennünket, mélyen tisztelt Hallgatóság, hogy lelki alázatossággal és buzgó hálafohászszal járuljunk a Mindenható elé, a ki úgy a látható mindenség ezéltudatos vezérlésében, mint a szellemi és erkölcsi világ rendiben szünetlenül megbizonyítja tökéletességeinek lételét és változatlan, örök dicsőségét.

Az egyetemes keresztyén anyaszent-egyház középkori reformálása szintén és pedig közvetlenül az Ő munkája, melyet örök Fia evangyéliomának ereje által, szent Lelke ihletésének és vezérlésének csodás következményeként megindított a lelki világban. Megindított, mondom, minthogy az a munka, a mely 380 esztendővel ezelőtt, egy ily napon kezdetét vette, nem szűnt meg, sőt tart ma is és tartani fog mindaddig, míg az evangyéliom teljes diadala kivíva leend. Igen; mert a reformáció okai, körülményei, szükségessége és céljai ma épenúgy megvannak, mint négy századdal ezelőtt.

Ama sötét napokban, X. Leó bűnbocsátó bárczáinak árusítása indokából, Luther gyujtó szózatára vetett lobbót a választott hívők lelkében az a kiolthatatlan mennyei szikra, melynek fénye villámgyorsasággal átczikázott egész Európán: és ma, XIII. Leó hagyományos politikája miatt kell csatatűzbe indulni a keresztyénségnek, holott a népeknek az evangyéliom ujjáteremtő erejére és a békés közmun-

kásság áldására még nagyobb szüksége van jelenleg, mint akár valaha.

Ama gyászos időkben a romlásnak indult hajdan dicső Helvétia s a fejtől le a talpáig megfekélyesedett egyháztest látása miatt fakadt könyekre - a profétai jellemű hős Zwingli: és ma, a nemzeti öntudat elszintelenedése s az Ur egyházának elvilágiasodása miatt vajjon nem kelle-zokognia oly sok honfiui s keresztyéni hű kebelnek, az oceánon innen és túl?

Ama siralmas emlékű, de dicsőséges jövőt jelző korszak küszöbén, az Ur Lelkének csodás ihletésére, megnyilatkoznak az ifju Kálvin szemei és bámulatos szellemének szárnyain elvivé az evangyéliomot a népeknek, hatalmasoknak és királyoknak elébe: és ma, nem győzedelmeskedik-é sokaknál a megvilágosított értelem törvénye a téveteg bűnös akarat felett, hogy nyilvánvalóvá legyen az Isten feltétlen kegyelme egyesekben, nemzetekben, koronás főekben egyaránt?!

Am, hát azok a négyszázaddal ezelőtt élt Illyések elhunytak, de örökükbe léptünk Elizeusokként mi, a kiknek szent hivatásunk az, hogy, ha szinte balkezünkkel hadakozva is, jobbunkkal erősítsük, erősítve építsük és építve befejezésre segítsük a protestáns egyház által hirdetett krisztusi birodalom romolhatatlan alkotmányát, az Ur szentséges templomát, az Ő dicsőségére!

\* \* \*

Ugyan mi volt az a csodás varázs, mely a reformáció vezéralakjait oly emberfeletti munka végezésére képesítette? Talán önbizalmuk, önigazságuk, dicsvágy, hírszomj s más ily indokok? Épenséggel

\* A debreczeni hittanszaki önképző társulat által rendezett reformációi emlékünnepelelyen tartott megnyitó beszéd.

nem. Hiszen földi jólét, tekintély, kényelem és bibor után vágyakozó szívvel soha sem hagyták volna ők oda a pápa egyházát. De hát a test, a világ és a bűn hatalmaságának bilincseiből ellenállhatatlanul vonzotta őket a Szentlélek, a ki felmutatta előttök a tévelygések kavargó örvényét, melyben odáig vergődtek, — a nyomort, melyben tengődtek s a rémes éjszakát, mely reájok várt. És ekkor könyhullatások, esdő fohászok és epekedések között keresték az élet és üdv útját s a midőn ezt az Ur Jézus evangyéliomában feltalálták, a mikor aggódó, csüggedő lelkök nyugalmat, békeséget talált s a mikor az üdv révpartját örvendező szívvel üdvözölhették: egész lényüket azonnal Isten akaratára iránt való feltétlen engedelmességre szánták el, mint immár a mennyei Atya irgalmasságába fogadott örökös polgárok. Reformátoraink érzületvilágának eme megváltozását s egész élettörténetüket híven terjeszti elénk egy egyszerű jelkép: Ez a Kálvin pecsétgyűrűjébe vésett kéz, a melyen e választott hitbajnok, az ő lángoló buzgóságtól égő szívét felajánlja az Ur hűséges szent szolgálatára.

Valósággal úgy is van! Reformátoraink nem önnön saját lelkök indításából, hanem a Szentlélek csodás erejétől áthatva kezdtek a munkához, melyet Isten rájuk bízott. Jutott volna-e valaha eszébe egyikőjüknek is, hogy elhagyják apáik vallását, házi tűzhelyöket; szakítsanak a test és vér

szálaival velök egybekötött atyafiaikkal s mindazzal, a mit magokénak mondhattak s mint ilyet bírtak, élveztek? Ám a Szentlélek halk suttogása elől nem rejtőzködhettek el. Füleikbe csengett a hívők ős apjához, Ábrahámhoz intézett emez égi szózat: „Eredj ki a te szülőföldedről, a te atyádnak házából arra a földre, melyet én mutatandok neked.“ Ezt természetesen ma a legtöbben nem értik; de mi tudjuk, hogy a reformátorok megértették. És átlátták, átéreztek azokat a következményeket is, a melyek azután lettek. Éhezve-szomjuhozva, ázva-fázva, üldözötve-szenvedve, állhatatosan követték a lelkek hűséges jó pásztort s rendületlenül bíztak az evangyéliom győzedelmében. Nemes önérzettel, jó lelkiismerettel, tapasztalatból nyert meggyőződéssel vallották s hirdették a nagy Pál apostol eme nyilatkozatát: „Legyen hála az Istennek, a ki mindenkor győzedelmessé tesz minket Krisztusban és az ő ismeretének illatát nyilvánvalóvá teszi általunk minden helyen. Mert Krisztus jó illata vagyunk Isten előtt, azok között, a kik megtartatnak és azok között, a kik elvesznek: ezeknek ugyan halál illata halálra, azoknak ellenben élet illata életre... Mert nem vagyunk olyanok, mint amasokak, kik meghamisítják az Isten beszédét: de mint a kik tisztaságból, de mint a kik Istentől az Isten színe előtt beszélünk Krisztusban!“

Ine, a reformáció munkájának moz

## ❖ TÁRCZA. ❖

### A reformáció emlékünnepe.

Gyuladj vezértűz! Hajnalfényt varázsolj  
Ledölt virágok siri éjjelén!  
Üdvöt lehelj a menynek illatából  
Virág hulláskor fakadó remény!  
Reszkess a porban földi érdek szörnye,  
Győzelmet ülj megváltó, tiszta hit,  
Ifjult idők ígéje összetörte  
Vakullás-verte, rozsdás lánczaid!

Mi volt a szellem? Rabja lomha testnek,  
Mi volt a hit? elalvó mécsvilág;  
Az élet rongy, mit színjátzóra fest meg  
A pompa-árban dőzsölő világ!  
Hűtlen sáfárok burjánt ültetének  
A régi erkölcs omló várfoján,  
Csengő, üres szót zendített az ének  
A Krisztus meggyalázott nyomdokán!

Mi lön a Messiás nehéz keresztje?  
A szeretet jeléből, — fadarab,  
Kincs szomjuság ördögje féke-vestve  
Rászennyezé a vásári sarat.  
Megnyilt sir árnya vont halotti leplet  
A bünbe dermedt milliók felett  
Csak félő sóhaj, elfojtott lehellet  
Sirt főt esengve: hol vagy kikelet?!

Óh itt vagy! itt vagy s mintha napsugárral  
Az ősz ködét im' széllegyintened,  
Sziv fölmelegszik, lélek égbe szárnyal,  
Hogy újra birja vesztett édenét.  
Szivárvány ül az elmorajló felhőn  
Áhitva néz reá a föld fia,  
Hajnalló élet tiszta napja feljön.  
Menyország nyil meg benned biblia!

Száz rémes árnyék kél a hajnal ellen,  
Dühébe fut az éjjel tábora:  
Zugjon pokol, az ige győzhetellen,

gató eleme nem valami látható hatalom, sem nem bölcselmileg rendszerezett elmélet, hanem a Szentlélek által, lágy szellő szárnyain, láthatatlanul és észrevétlenül, de esodás módon szerteszét ringatott jóillatú fúvalom, a mely mint a Krisztusban vetett hitnek áldásos jó illata, valóságos pünkösti tényeket idézett elő a lelki világban.

A hit eme jó illata leküzdhetetlen erővel hat és éltető, üdvös következménye leírhatatlan. Miként a Libanon ezédrusainak s olajfáinak kellemes illatárana messze tájakra elszáll s üdítőleg átjárja az egész tájat közelben, távolban egyaránt: akként a Krisztusban való hit egyeseket, háznépeket, nemzeteket éleszt, gyógyít, erősít, aztán szent áldozat gyanánt Isten trónja elé emelve, megdicsőít. E titokzatos hatalom győzedelme következtében terjedt hajdanán a lelki ország a proféták, apostolok és vértanúk által, a kiknek életét s tetteit semmibe sem vette a világ, minthogy lelki vakság és tudatlanság miá nem látta és nem értette a mennyei irgalom üdvtényeit: úgyde mind ennek ellenére győzedelmessé tévé Isten az ő küldötteit, hogy a világ Idvezítője megismerésének illata általok legyen nyilvánvalóvá mind az egész földön. Mert a merre csak megfordultak, hitők mindenütt mint jóillatú kenet kiérezhető volt úgyannyira, hogy barát és ellenség egyaránt elismerte, miként ezek a férfiak Isten követségében járnak. Viszont hitők érzékénél fogva magok is, mindig minden

körülmény közt irtóztak a bűntől és szolgaságtól, melynek irtására s lelkesedtek, küzdöttek az igazságért és szabadságért, melynek terjesztésére kiküldé őket az Isten. Épen ilyen lelki küldetésben részesültek a reformátorok, a kik — ha szinte a pápaság nem akarta is eszébe venni, a miket általok mívelt a Szentlélek, mégis — életnek és halálnak hírnökeiként szólották, a mit Isten szólaniook parancsolt. Hitőknek illata életet fakasztott és virágzást, termékenységűt, gyümölcsözést hozott létre mindenhol, a merre a lelkek, az evangéliom hallatára Istennel kiengesztelődtek, Krisztus nyomaiba léptek s a holt cselekedetek helyett, lélekben és igazságban imádták az Atyát. Ellenben, a hol siket fülekre, kőszívekre, sziklás talajra találtak, ott az általok hirdetett üdvtudomány halált okozott, minthogy az ígét nem fogadták hittel azok, a kik hallották. Hasonlók valának és hasonlók ma is a külső vallási szertartások szármalmas rabjai a terméketlen szántóföldhöz, a mely beiszsa ugyan a reá hulló esőt, mégis csak töviseket és bojtorjánokat terem.

Mit mondunk hát ezekre? Azt, hogy a középkori reformátorok munkájáért s vívmányaiért egyedül Istent illeti a hála és dicsőség!

\* \* \*

Annak okáért kérdem tőletek, hittan-  
szaki nemes tanuló ifjuság: Vajjon mi, a  
dicső emlékű reformátorok szellemi, lelki

*Ha rázva róla földiség pora,  
Sötétség mindig küzdöködik a fénynyel  
Egy-egy sugárát mohón elnyeli,  
De foszlik mégis, szégyenül az éjjel  
S áldó mosolylyal győz, mi isteni!*

*Fajult világrend önbünébe sáppad,  
Ledől s romján kél szentebb, igazabb,  
Próféta szója milliőkat áthat,  
S dörög a viszhang s nincs több lelki rab!  
Bilincs oldódik szárnyat öli a szellem,  
Szabad marad dicső tusákon át,  
Felépíti a vakhit vára ellen  
A mennyei igazság templomát!*

*És lesz a lélek Uristen szikrája,  
A hit: éjjelbe fénylő napvilág,  
Hová lehat egy piczinyke sugára,  
Megujul ott száz óriás világ!  
Virág fakad bár önzés fergegje  
Fagyasztó zord lehével rá havaz,*

*Erősb a napsugár: a hit melegje,  
Tavaszbimbózik, főséges tavasz!*

*Az új apostol ültet szent hevében,  
Isten ígéje minden kis szava,  
Megmozdul rája végső porszemében  
Az ő Wiltemberg büszke várfala.  
A szikra csillan s lánggra gyulva tőle,  
Megtérő szív ül örömmünnepet,  
Énekszó zendül, üdv buzog belőle,  
A messiási örök szeretet!*

*Lobogj világíts isteni szövétnek  
Hevülj örömmre bünbánó kebel!  
Az isten ostorával nem ítél meg  
Kegyelme zsámolyához fölemel!  
Hitünk világa! Gyulj magosra bennünk,  
Vezess közkincsünk, evangéliom,  
Sirunkon is épülj, ha el pihentünk.  
Te halhatatlan protestáns Sion!!*

*Kun Béla, joghallgató.*

utódai, kik az ő vérverejtékkel és esdő fohászok közben kivívott diadalaiknak még a hallatára is örömtől repeső szívvel lelkesedünk az evangéliomért; kik az Ur vitézkedő anyaszentegyházának elhívott és örökös tagjai vagyunk: kioltanók-é szívünkben, lelkünkben a Szentlélek által meggyújtott égi szövétneket, az evangéliom világító fáklyáját? Ugyan mi, a kik a hitnek vigaszát, erejét, ösmeretét és örömét oly számtalanszor tapasztaljuk, a hitnek jó illata elől elrejtőzködnénk-é? Avagy a hitnek érzékelő képességéről, lelkünknek, égi felünknek eme titokzatos módon működő hatalmáról — a melynél fogva észleljük, megtudjuk azt, a mit összes szerveink segítségével sem volnánk képesek felfogni —: erről a kincsünkről könnyelműen lemondanánk-e? Nem! és nem; sóha! Sőt minden lelki erőnket összeszedve, szellemünk szárnyain az Ur trónjához emelkedve — szólunk!

Szólunk, kiáltunk úgy, hogy meghallják a föld minden határai, miként mi, a világosság és élet, az igazság és szabadság, a szeretet és üdv hírnökei, tanítói, tanubizonyosságai vagyunk, a kiket Krisztustól és a benne vetett hittől nem szakaszthat el sem múló tekintély, sem földi hatalmasság, sőt az egész világ sem, mert mi tudjuk, kiben és miért hiszünk!

Szólunk, kiáltunk úgy, hogy a sötétség, szolgaság, babona, tudatlanság, tévelygés és bűn ellen elhangzó tiltakozásunk vihar gyanánt zúgjon át pusztán és bérceken s kunyhókban és palotákban egyaránt, mindenek megtudják, hogy él az Isten és az ő szent beszéde meg nem hamisíthatik!

Szólunk, kiáltunk úgy, miként a proféták, apostolok, vértanúk és reformátorok cselekedték: bátran, nyíltan, rettenthetetlenül, mert kiesoda ellenünk, ha Isten velünk!

Valljuk és hirdetjük, hogy az egyház reformációja okvetlenül feltételezi az egyes tagok megújodását az örök szeretet és irgalom segédelmével. Azért is hivatásunkhoz méltóan, mimagunkon kezdjük el ma, sőt e jelen pillanatban a reformálást, aztán folytatjuk a mieink, hitvéreink és embertársaink körében, hogy Isten Lelke ereje által szentté legyen az egész fa, a melynek ágai mi vagyunk: erjedésbe jusszon az egész tészta, a melynek a kovásza mi tartozunk lenni. Ily módon biztos re-

ménységgel várjuk az egyetemes megújodás áldott napját, követvén mindenekben Krisztust, de nem mást, csakis egyedül Krisztust, a ki az isteni szent Felső trónjának jobbán ül az egekben és egykoron az egyetemes világ reformálását végrehajtandja, ha majd az ő napján ekképen szól: Imé, mindent ujjá alkotok!

Ebben határozódik a reformáció eszméje, folyamata és végeztelje. Erre törekszünk, ezért imádkozunk mi is. Dicsőség Istennek örökkön örökké!

*Dr. Erdős József.*

### Honnan származik a legtöbb reverszális?

Különösen az egyházpolitikai törvény életbelépése óta nemcsak az egyházi lapok, hanem a napi sajtó is eléggé foglalkoznak a megváltozott viszonyok szülte követelmények elősorolásával. Hangzik innen, onnan: a pásztorok legyenek éberek, vigyázók. Vigyázzanak, mert a nyáj körül farkasok ólálkodnak stb. stb.

Elég szemrehányás, elég vád illeti a jobb sorsra — a jók elismerése szerint is — érdemes lelkészi kart. Nincs védekezésre szükség, távolról sem akarok tehát arról szólani, hogy ama vádak nem is mindig a jóakarattal, igazi nemes érdeklődés szüleményei, hanem a tájékozatlanság, a helyzet nem ismerésének s még valami másnak kifolyásai.

Tárgyannál akarván maradni, arról sem beszéljek bővebben, hogy ma, különösen nagyobb városokban, a templomba járás nem mindig mérvadója a vallásosság, egyházas érzületnek. Hivatalnokok, kereskedők, iparosok s más üzletemberek elfoglalják magukat vasárnap is. Nem helyes, de így van. Rajta változtatnunk nem lehet.

Sőt divatot csinálnak a templomba járásból sokan. Szép időben sokkal több a templomban lévők száma, mint esznya vagy változó időben. Vannak, kik elszoktak a templomtól a nélkül, hogy az okot másban kellene keresni.

Legyen a beszéd olyan, hogy érdemes legyen meghallgatni, — gondolom, mondja egyik s másik ifjú lelkes tanár úr — mindjárt nem lesz üres a templom. Erre nekem is eszembe jut, mikor diák korunkban, ott, a theologiai tanfolyamon egyik s másik tanárunk előadott tárgya iránti szeretettel, hivatottsággal magyarázott óráról-órára: hányszor kellett a névsorhoz nyulni, mert látszólag sokkal kevesebb volt a hallgatók száma a beírottakénál.

A legszebb magyarázat nem érdekelt, unalmas volt sokakra. Pedig ott a tanári czeruza is tett valamit. Mi mulasztókat nem jegyezhetünk.

De visszatérek tárgyamra, a reverszálisra.

Statisztikai adatokat gyűjtenek: vajjon a vegyes házasságból származott gyermekek szaporítják-e protestáns egyházunkat vagy nem? A begyűjtött adatok szomorúan nemet mondanak. Kik az okai a hanyatlásnak? Persze, hogy a lelkészek!

Vegyes vallású helyen lelkészkedem, ott, hol mind a róm., mind a gör. katolikusok számosabban vannak, mint mi ev. reformátusok. Volt alkalmam kitapasztalni már eddig is lelkészi pályámon: *honnan származnak azok a reverszálisok?*

Híveink, a dolog természeténél fogva, szabadabban gondolkoznak vallásos téren, mint róm. vagy gör. kath. testvéreink. Nos tehát!? Két különböző vallású ifjú — tegyük fel egy ev. reform. és egy róm. kath. vall. — megszeretik egymást, házasságra óhajtának lépni. Vallás-változtatásra egyik se gondol. Látják, hogy sok vegyes házasság jobb egyetértésben él, mint az egy vallásúak. De hát a születendő gyermekekkel mi lesz? Erről hallgatnak mindaddig, míg a paphoz nem mennek. Mennek tehát előbb p. o. a róm. kath. paphoz. Az mindent elkövet, hogy a nem kath. fél változtasson vallást. Ez nem sikerül. Tehát legyen minden gyermek róm. kath. vall. „Ez a vallás egyedül idvezítő.“ Csak nem akarják, hogy gyermekeik, mint eretnekek elvárják, — mondja a jegyeseknek reá beszélőleg.

Aztán, reverszális nélkül oltár előtt meg se esketheti őket, a vallás áldását reájuk nem adhatja. Ha pedig a református részen akarnak esküdni: akkor a róm. kath. fél ki van tagadva vallása minden áldásából stb.

Ilyen épületes tanítások után mennek az ev. reform. lelkészhez. Vegyes házasság ismét gondolja a lelkész. Nem teherünk róla. Ellene nyíltan nem is szólhatunk. Ez is szól hozzák hivatása szerint.

A róm. kath. pap utasításai után mindkét nemű gyermek ref. vallásban való neveltetéséről már szó se lehet. A legalább nemük szerinti vallást sürgető lelkész szavára aztán ilyen formán szólnak a szerelmes felek: nagyon bajos az, ha a gyerekek két féle vallásban vannak. Legyen hát mindenik ev. reform. Már abban állapodtunk meg, hogy mindenik róm. kath. legyen. Hiszen — mondja hitrokonunk — itt is, ott is azt az Istent imádjuk, lehet boldog, lehet jó ember egyik mint másik. A sokszor ellentétben álló papi tanácsok, utasítások után azt se tudják a felek, melyiknek higgyenek. Ha mindenik gyermek róm. kath. v. lesz, elvárják-e a mi vallásunk szerint, kérdezi lelkészétől a reform fél? Nem! Na lám, a mi papunk tanítása szerint pedig igen, mondja a róm. kath. fél, tehát inkább meg vagyunk nyugodva, ha az én vallásomat követik. E halvány leírásból is ki ne látná, hogy a róm. kath. és az ev. reform. lelkész egyháza érdekeit nem egyenlő fegyverrel védhetik. Mi prot. voltunkat, hitigazságainkat tagadnánk meg, ha a róm. kath. papok ámitása, hitegetése szerint igyekeznénk egy gyenge lelket egyházunknak megmenteni. A mire ők utasítva vannak, nekünk azt tennünk nem szabad.

Vegyük figyelembe aztán, hogy mily korlátolt felfogásu emberekkel van olykor dolgunk!

Elmondok egy példát.

A legelső polgári házasság F.-Bányán vegyes házasság volt. A férfi róm. kath. a menyasszony ev. ref. vallású.

A menyasszony, az ő édes anyja rokonai akarata szerint is nálunk óhajtott esküdni, A jegyesét nagyon szerető vőlegény készséggel állott menyasszonya kívánságára. Utolsó napig úgy volt, hogy nálunk lesz az egyházi összekötés. Ekkor a vőlegény anyja anyai áldása megtagadásával kiátkozással fenyegette fiát, minden kitalálható módon igyekezett a róm. kath. templomba vinni őket. Sirva jött hozzám a menyasszony anyja; mit tegyen most? Inkább szakadjon vége mindennek. mintsem anyai átok közt menjen lánya férjhez — mondá.

Jól tudtam, hogy a sok zavarnak a róm. kath. pap mellett a furfangos és bigott róm. kath. anyja az oka. Jól tudtam, hogy az ifjak szeretik egymást. Nem vitt reá tehát lelkiismeretem, hogy a viszony megszüntetését ajánljam nekik. Ha szeretik egymást, ha a

vőlegénnyel meg vannak elégedve különben: legyenek boldogok, menjenek hát esküdjének ott!.. Ha ezt nem mondtam volna, akkor is csak úgy lesz. Eszélyesebbnek láttam hát — ok és haszon nélkül — nem türelmetlenkedni.

Hogy az az „egyedül idvezítő“ elnevezés, — helyesebben ráfogás — mennyire hódító, kecsgetető még okosabb körökben is, mondok rá egy jó példát.

Pár éve halt itt meg egy előkelő uri ember. Intelligens, de buzgó róm. kath. volt. Mint humoros ember, tréfásan mondta el egykor: „a róm. katolikusok az idvességet csak saját vallásuaknak adják, a protestánsok minden vallástkövetőknek megengedik; tehát mégis valószínűbb, hogy az idvesség mások kizárásával csak az övék.“

Ugyanezen urnak 2 neje közül előbbi ág. hitv. a másik helv. hitv. volt. Hogy lennék tehát én — mondá kedélyesen — vak pápista?: holott előbb lutheránus, utóbb pláne kálvinista feleségem lett. Éppen ebből is az tűnik ki, mondja az 1868 ik törvény előtt jóval előbb házasságra lépett ev. ref. v. fél: házassággal is hódítani akartál a róm. kath. javára azt akartad, hogy a 2 prot. vallású feleség gyermeke róm. kath. legyen; tehát bennük a protestántizmusnak magva szakadjon.

A tréfás elbeszélésben sok jellemző volt az ő vallásos lelkületére. Így gondolkoznak ott mások is. A reverszálisok adásánál még anyagi kérdés is közbe játszik. A mi vallásunk jóval drágább a pápista vallásnál. Itt nálunk a reformátusok igen csekély egyházi adót fizetnek, a római katolikusok semmit. A vegyes házasság azért a csekélységet is szemére hányja házastársának, nem egy helyen. Hát ott a hol, mint a legtöbb helyen az az egyházi adó ugyan számot tevő összeg! A vegyes házasság kötésénél úgy okoskodik a minden fizetéstől irtódzó egyszerű katolikus fél: lásd nálunk az egyház gazdag, itt fizetni egyházi adót nem kell, míg nálatok pap adóért a betevő falatját is elveszik az ambernek. Nem okosabb dolog azért nálunk, az olcsó vallásban nevelni a gyermekeket?! Aztán „e vallás az uralkodó.“ Ilyet is mondanak.

Kicsinyes, nevetségesnek látszik az érv. De nem olyan, a szent vallásunk becsét értékelni nem tudó, napról-napra tengődő híveink előtt. Azért mondom, mert többször hallottam már az ilyen okoskodásokat.

Ne tessék azért olyan könnyen pálcát törni azok felett a lelkészek felett. Teljesítik azok kötelességeiket. De gyakran nem tőlük függő okok, körülmények miatt itt s ott egy-két juh eltéved.

Mindamellettt ne féljünk ezen a téren nagyon a bajtól. A mit azok az ominosus reverszálisok elvisznek tőlünk, más uton vissza kerülnek többben hozzánk.

Fenyegették a protestáns egyházat erősebb farkasok is, mint a milyenek ma üldözhetik, mégis fenn áll nagyobb dicsőségben, erőben mint valaha. „A pokol kapui diadalmat nem vehetnek rajta“

F.-Bánya, 1897. okt. 25.

Nagy Lajos,  
ev. reform. lelkész.

## TANÜGY.

### Helyzetünk és a jövő.

„Mégis mozog a föld!“

A hol élet van, ott a tespedés csak muló baj lehet.

Az álom legyüri néha az éberséget; de a lélek akkor is él s tovább működik!

Ilyen gondolatok támadtak elmémbe, midőn Szücs László lelkész ur fejtegetéseit e rovat alatt olvasám.

Egyházi életünk szomorú képét nyújtja karczolatban. Eltöpreng nyomoruságos helyzetünk felett!

A nagy terhek közt legnagyobbak nézi az iskolai terheket. Elviselhetleneknek jelzi ezeket, mert folyvást nőnek, forrásaink pedig már kiapadtak.

Mind igazság, szomorú való!

A 15 kros nyugdíj adó állandó teher lett s már küszöbön a másik: a korpótlék.

Könnyítést helyeztek kilátásba; nem nagy arányú lett volna az egész — s mikor érvényesíteni akarjuk: nem találunk igazságot.

Az állam segélyt helyez kilátásba a korpótlék megadásához; de hogy hozzájussunk e segélyhez, az nem tőlünk függ, — nem akarattunkon fordul meg.

Ezekben is sok lehangoló igazság van!

Hanem azért nem jutottunk oda, hogy testünk egyes részeit levagdadjuk s áldozatul adjuk.

Legalább nem szabad oda jutnunk ma, míg a létért való küzdelem közepében vagyunk s *új védőbástyák felállításáról nem gondoskodunk.*

Az egyházfentartási terhek alatt roskadoznak híveink s ha a *közvetlen* adózás rendszere s a gondozás költségeinek *aránytalan* elosztása mai alakjában továbbra is megmarad: bizony akkor nem tudom, lehet-e segíteni rajtuk?

Abban sem látok számottevő előnyt, ha iskoláinkat átadjuk az államnak, (nem is megy ez ám olyan könnyen) mert az innen származó anyagi haszon egy csepp leend a tengerben. Pillanatnyi fellendülés itt-ott fog talán mutatkozni; de komoly s maradandó értékű segítséget, valami megnyitó erő forrást egyházunk megépítésében ettől nem várhatunk.

Az állam nem ad ingyen semmit. Akár állami — s annyiival inkább — akár községi iskolát állítsanak a mi iskolánk helyett: az iskolafentartási teher, mint adó megmarad a mi híveink vállain, sőt a legtöbb esetben meg is növekedik. Ezt én itt, mint tapasztalati tényt állíthatom.

Bizony, ilyen kétes értékű anyagi haszonért nem mondhatunk le könnyű lélekkel iskoláinkról.

Meggyengült a mi ellenállási képességünk. Lassanként leraktuk fegyvereinket a magyar nemzeti állam trónusa előtt; de bensőleg nem igyekeztünk erősödni, szervezkedésre csak újabb időben gondolunk. Éltünk a jelennek s hiányoztak a sas-szemek, melyek a jövő fátyla alá tudtak volna pillantani.

Nem önmagunkban kerestük és találtuk, hanem kívülről, idegenektől vártuk a védelmet.

És ez a reménykedett *védelem*, a lemondás, a megalkuvás hosszú sorozatán vezetett keresztül bennünket. Eljuttatott immár odáig, hogy utolsó védelmi vonalunkat is készek vagyunk lerombolni, iskoláinkat is odadjuk reménylett anyagi előnyökért, vagy talán sokszor kényelmi tekinteteből.

Pedig hát erős harcra kell fegyverkezniünk!

Bent is harc dúl, pusztulás gyászos képei mutatkoznak mindenütt; kívülről pedig a mi régi ellenségünk egész erővel és teljes felszereléssel ostromol bennünket.

Ki tagadhatná, hogy e védelmi harcban az iskolák megbecsülhetlen erőt képviselnek?

Ki merné azt állítani, hogy a mai zürzavarban kizárólag a református egyház az, melynek felekezeti iskolákra szüksége nincs?

A református egyház úgy is tért veszít egymásra. Ime míg a múlt évben iskoláink száma hatvannal

kevesbedett; — a róm. kath. iskolák tizennégygyel szaporodtak; míg mi a szabadelvűség zászlója mellett hagyományos hűséggel kitartunk s „elvből“ akarunk megélni: addig közöttünk a reverszálisok sötét korszaka támad fel és „praktikus“ haszonnal tobzódik a mi rovásunkra; míg az áll. ni és községi iskolákban a róm. kath. és görög ünnepeket munkaszünettel ünneplik, sok helyen keresztvetéssel, „üdvözlégy Máriával“ imádkoznak és „dicsértessék a Jézus“-sal köszöntenek: addig a mi vallásánitőink (tanáraink) nem képesek hozzájutni, hogy a zárdákba járó ref. növendékeket va lásoktatásban részesítsék.

Mindezek és hasonló jelenségek nem igen indíthatnak bennünket arra, hogy iskoláinkról a jelen viszonyok közt lemondjunk.

A nemzeti törekvéseknek, szabadelvűségnek, a magyar állameszme érvényesülésének mi, reformátusok bizony nem vagyunk ellenségei. Megmutattuk az egyházipolitikai törvények alkotásánál, hogy még áldozatok árán is hívei maradunk a valódi szabadelvűségnek; de ha már akkor lelkesedés, vagy szigorú következetesség az elvek tekintetében, elvette tiszta látásunkat és csak az egyetemes nemzeti czélt tekintve, — elengedtük az útból mozdíttatni kisebbségi területünk egyedüli biztosítékát, az LIII-ik t. cikket: akkor legyünk kissé óvatosabbak és ne engedjük legalább most, a felekezeti harcok szerencsétlen napjaiban megbontani a régi határokat, ne beszéljünk kicsinylőleg és hidegen iskoláinkról.

Önkéntes lemondást pedig épen ne emlegessünk.

Keressünk más megoldást.

*Ne vegyünk vállunkra újabb iskolaterhet s ennek dacára tartsuk meg iskoláinkat.*

A gyűlöletes 15 kros nyugdíjadó eltörlésének elérkezett utolsó órája.

Igazság szerint és nem a számok mesteri csoportosítása szempontjából — az országos nyugdíj-alapnak nincs erre komoly szüksége.

De ha volna is, nem illik a magyar állam méltóságához és nem egyeztethető össze a kényszer iskoláztatás elvével, hogy ilyen szegényes ürügyek miatt évenkénti zaklatásoknak legyenek kitéve szülők és iskolafentartók.

A tanítóság hasztalan emelte fel tiltakozó, majd kérő szavát ez ügyben s így az egyházi főhatóságoknak kell megmozdítani s mindent elkövetni a nyomoruságos 15 kros adó megszüntetése érdekében.

A Konvent, ez a nagytekintélyű testület bizonyára eredménnyel léphet itt közbe.

Azonban nemcsak itt, hanem a korpótlék ügyében is a Konventé a döntő szó. Nincs más megoldás, mint az *államsegély*.

*Egyetemlegesen minden iskolánk részére eszközölje ki a Konvent a korpótlék fedezésére szükséges államsegélyt.*

Mert abban tökéletes igaza van Szücs László lelkész urnak, hogy: „az öt évenként szaporodó pótlékterhet, még a debreczeni egyház sem bírja meg idővel.

Az államsegélyt következményeivel együtt meg kell szoknunk. Ráutal erre beenünket szegénységünk és kritikus helyzetünk.

Az államsegélyes iskolák képezik ránk nézve az *átmeneti korszakot*, mert ezekben még bent vagyunk s ezek református jellegűek maradnak; míg az államosított iskolákban nincs mit keresniünk.

Iskolákra pedig nekünk szükségünk van s épen ez átmeneti korszakot kell felhasználnunk arra, hogy megteremtjük a jövő számára a *tisztán vallásánitással foglalkozó iskolákat*.

Képezzünk *vallásitanítókat, kik a kántori teendőket is végzendik és szervezzük lassanként az új védelmi pontokat.*

Ezt hirdetem én régen, és jól eső örömmel jelezem, hogy Szücs László lelkész ur napirendre hozta az égető kérdést, melyről más alkalommal, — ha teret nyújtanak rá — bővebben szólандok.

Időnk még van s ez életet ad nekünk, csak jól és okosan használjuk fel időnkét.

Elérkezett azonban a pillanat, melyben aggódó lelkünk egész komolyságával ezt kiáltjuk:

*Videant consules!*

*Sinka Lajos.*

## KÖZÉLETÜNK.

### Gyűlési tudósítás Felső-Szabolcsból.

(Folyt. és vége.)

Sok apróbb helyi érdekű dolgok elhagyásával, az évi jelentésekből emelek ki egyet-mást.

Az esperesi jelentés, a látogatósi jelentések alapján, egyházi állapotainkat, általában, megnyugtatónak jelzi.

Szó sincs róla: az élet nehéz és kísértésekkel teljes, kis egyházaink, szegény hiveink, az Úr igáját, nem tartják könnyűnek. És mégis megnyugtató mozzanatok sem hiányoznak. Peldául az egyházias buzgóság hévmérőjeként, soknemű építkezés, adományozás, Istennek kedves áldozat van felemlítve, hosszú sorozatban együtt mintegy 15.000 frt összegben.

Kiemelkednek, kissé felhevült figyelmet támasztva, a nyíregyházai ág. ev. gymnasiumnál felállítandó vallás-tanári ügy. Bizonyára megerdemi a legkomolyabb figyelmet az egyh. kerület részéről is. Sok beszéd elhangzott már afelett, hogy felekezeti gymnasiumainkban nemcsak a vallás tanítását kell mélyebb alapokra fektetni, hanem általában az egész nevelési rendszert vallásos ihlettséggel kellene behatottabbá, gyümölcsözőbbé tenni. Hat a melyik gymnasiumban hitfelekezeti részéről semmiféle vallásoktatásban nem részesülnek ifjaink, minő egyházias buzgóság fejlődhetik az ily növendékekben! Szabolcsvármegye reformatus közép-birtokosságának nagyrésze a nyíregyházai gymnasiumban taníttatja fiait, százfele emelkednek évenként növendékeink száma, a kik az érettségit leteszik anélkül, hogy ev. ref. vallásunk külső és belső életéről, ható erőiről valamit hallottak volna! Nem is említve, hogy vallásos énekeinket teljesen elfeledik. Ilyen nevelés mellett egészen logikus, hogy prof. középosztályunk nagyrésze nem érez lelki szükségletet a vallásos cselekmények iránt, a vasárnapi istentisztelet rájuk nézve közönyös, vagy unalmas.

Nyíregyháza rohamosan emelkedett nagy faluból Szabolcsmegye székvárosává s az addig számban és intelligenciában kicsiny gyülekezetünk egyszerre megszaporodott a különböző hivatalnoki testületekből, de ugyanakkor igényei és szükségletei is megszaporodtak és minden dicséret érte Nyíregyházának, teljes erővel igyekezett sokirányú szükségleteit kielégíteni, különösen anyagi téren. Ideje, hogy az e. kerület is segítségére menjen és szüntesse meg azon nagy hiányt, mely a gymn. vallásitanítás elmaradásával, évek óta segítségért kiált.

Egyházmegyénk határozatában azon reményének adott kifejezést, hogy alaposabb segítségig, az egyház

ifjú lelkésze és egyik tanítója, ha legalább heti egy órán osztályonként, tanítsák a vallást és éneklést. Az egyh. kerület pedig, az e. törvény 472. §-a alapján, hathatós intézkedésre, tisztelettel felkértek.

A polgári megye, illetőleg annak főszámvevője — különben hitünk sorsosa — nagyon mostoha elbánásban részesítette némely egyházainkat, midőn a tanítói nyugdíj és 15 kros adókat, ott, hol a községek teljesítették évek óta a fizetést, a községek költségve téséből egyszerűen törölte. Egyh. megyénk, még mult gyűléséből, átíratot intézett e tárgyban a polg. megyéhez s erre nézve azon jelentést nyertük, hogy van remény a régi uzus fentartásához.

Némely kis egyházaink óhajtoznak és erősködnek fennmaradásuk és előhaladásuk érdekében — az ideiglenesen affiliáltak anyásítás után. Jóakarattal és buzgósággal sok sikerül, de néhol nincs jóakarattal és csak vajudás az élet. Peldául Sényőn évek óta huzódik az iskola épület vétele, vagy felépítése, pedig pénze is volna, de éppen a főgondnok miatt nem tud boldogulni.

F.-Litkében pedig a kárta-ügy zavarta fel a helyzetet. Alig költözött be a nagy ragaszkodással beválasztott ifjú lelkész, az e. megye által megerősített új díjlevélre, de mert az e. kerület, a lelkész kérelme folytán, az ártéri adót az egyház terhévé tette — a tanítóra nézve meghagyván a régi terhet — felzavarodott a békesség s egyházmegyénk, fájdalommal bár, de az e. ker. intézkedéssel szemben, csak jótanáccsal szolgálhatott, a mit azonban a litkei atyafiak nem vettek kalácsnak.

Némely igen fontos teendők előkészítésére bizottságok küldettek ki. Munkálataik, ha elkészülnek, egyházkormányzatunkban alapos javítást eszközölhetnek s kell is, hogy eszközöljenek.

Sajnálattalunkra, az egyházi vagyonskönyv ügyében, a bizottsági munkalapot felre kellett tennünk, amennyiben a konvent is lépéseket tett már e téren. Sürgős dolog volna az egyöntetű eljárás, hogy az egyházak vagyongazdálkodása biztos alapokon indulna meg.

A látogatósi munkája megkönnyítettett, az adószedés alól felmentetett, s az egyházak számadásainak megvizsgálására felállítandó számvevőség tárgyában beadott vélemény megköszöntetett.

Még azt említem meg, hogy a 70 számból álló közgyűlési tárgysorozat legnagyobb része, — 50 szám tisztán anyagi dolgokkal foglalkozott. A vallás-erkölcsi tárgyak között, kétségkívül az esperesi évi jelentés a legfontosabb, a mely megérdemelné, hogy egymaga tűzessék ki közgyűlési tárgyal. Ennek is legfőbb része a tettekben nyilvánuló vallásos élet, a mely bizonyára megnyugtató. Kisebb-nagyobb adományok összege, majdnem meghaladja a 15.000 frtot, ezenkívül a természetben való szolgálmányok pénzértéke is tetemes. Templom és iskolaépítkezések, alapítványok, szeretetadományok, — mindannyi a vallásos jó szívek kedves áldozatai. Különösen ebben kiemelendők: Báka, Döge, Gyulaj, Nyír-Bátor, Lövő, Szakoly, mely egyházak százakat, sőt ezreket raktak össze, Istennek kedves áldozatul.

A tanügyi bizottság elnöke is beterjeszté alapos és mélyreható jelentését, egész tudással kiterjeszkedve a nevelésügy minden, ható eszközére. Ebből megnyugvással látja e. megyénk, hogy tanítói karunk is hivatásának magaslatán áll, — művelődik, mozog gyűléskezik, előhalad. Ez a jelentés is arra volna méltó, hogy minden részlete beható figyelemben részesüljön.

Reméljük, hogy jövőre úgy is lesz. A kinevezett

bizottságnak bizonyára lesz rá gondja, hogy esperesünk belátó föltétele szerint, ne az apró-cseprő perlekedések töltsék ki az első napi népes gyűlést, hanem a komoly közügyek.

Különben a közgyűlés általános jelleme: Komolyság és úgyszeretben domborodott ki.

„—“

### A tiszántúli ev. ref. egyházkerület közgyűlése.

(Folytatás.)

Mindenekelőtt szükségesnek tartjuk helyreigazításképpen megemlíteni, hogy előbbi közleményünkben a közgyűlésen megjelentek között az a) pont alatt felsoroltaknál a nagy-szalontai egyházmegyéből Széll Kálmán esperes és Tisza Kálmán e. m. gondnok jelentek meg. Biky Károly esperes és Isaák Dezső gondnok a szatmári egyházmegyét képviselték; továbbá az alsó-szabolcs-hajduvidéki egyházmegyéből: Zsigmond Sándor esperes és Lengyel Imre e. m. gondnok voltak jelen, végül pedig Gencsy Albert felsőszabolcsi e. m. gondnok tévesen soroztatott a jelenlévők közé.

Az egyházkerületi főjegyző választás kérdésében a küldöttségi jelentés elfogadása s a választás eredményének megerősítése mellett, tehát „igen“-nel szavaztak: Lengyel Imre, Szabó János, Sütő Kálmán, Ritoók Zsigmond, Dávidházy János, Nadányi Miklós, Zsigó Endre, Dorogi Lajos, Horthy István, Csernák István, Szöllőssy Antal, gróf Degenfeld Sándor, Segesváry József, Széll Kálmán, Tisza Kálmán, Simonffy Imre, Némethy Lajos, Szeremley Sámuel, Soltész László, György Endre, Bakóczy János, Pákozdy Lajos, Rásó Gyula, Puky Gyula, Tatár János, Garzó Gyula, Csécsi Miklós, Széll Ákos, dr. Hajnal István, Baksa Lajos, Kiss Elek, Szele György, Biber József, Nagy Ferencz, Fráter Barna, Györy Lajos, Rásó Antal, Polgár József, Nagy József, Ujlaki Gábor, Domahidy Elemér, dr. Márk Ferencz, Balogh Ambrus, gróf Tisza István, Benedek László, Tabajdy Lajos, Sass Béla, dr. Helle Károly, Dóczi Imre, Kovács Lajos, Futó Mihály, Borsos Benő, Fehér Lajos, dr. Pallagi Gyula, Osváth Ferencz, Dobay Sándor, Elek Lajos, dr. Bacsoni Lajos.

„Nem“-mel szavaztak Uray Imre, Szabó Károly, Nagy István, Görömbei Péter, Biky Károly, Isaák Dezső, Balogh Ferencz, Kiss Albert, K. Tóth Kálmán, Ujfalussy Béla, dr. Thaly Kálmán, Kallós Tivadar, Biró János, Szathmáry Sándor, Konrád László, Nagymáté Albert, dr. Mezőssy Béla, Madarász Imre, Biky Ferencz, Luby Géza, dr. Lányi János, dr. Farkas Antal.

A nagy vita után igen kevés idő maradt az ebédig néhány kisebb jelentőségű teendő elvégzésére. A szokásos küldöttségek alakítottak meg; nevezetesen a főiskolai gazdasági tanács jegyzőkönyvének átvizsgálására kiküldettek Horthy István elnöklete alatt: Segesváry József, Biky Károly, Zsigmond Sándor, György Endre, Thaly Kálmán, Soltész László, Tabajdy Lajos, Balogh Ambrus, a főiskolai ügyész, számvevő és a gazd. tanács jegyzőjével; a segélyegyleti pénztárnok számadásainak megvizsgálására Dávidházy János elnöklete alatt: Bencsik István, Csernák István, dr. Hajnal István, Lengyel Imre, Szele György, a pénztárnokkal és számvevővel: a szavazatok számbavételére: Zsigmond Sándor, Görömbei Péter, Szele György, Garzó Gyula, György Endre.

A gyűlés első napján 2 órakor gróf Degenfeld József egyházkerületi főgondnok vendégelte meg a Bika

szálló disztermében az egyházkerületi közgyűlés összes tagjait, a hol ősi magyar szokás szerint a házi gazda emelte az első poharat a király Ó felsége egészségeért s a hol a vidám társalgás mellett csillapultak a lefolyt küzdelem izgalmái, mindaddig, míg 5 óra tájban ismét közgyűlésre jöttünk össze a segélyegyleti ügyek és az Andahazy Szilágyi intézet ügyeinek tárgyalása végett. A segélyegyleti adományokrol lapunk előbbi számában tudósítottuk olvasóinkat.

Az Andaházi-Szilágyi nevelő intézet ügyeit legnagyobb részben Csiky Lajos theol. tanár terjesztette elő, mint a ki f. évi június 10. óta, mint helyettes gondnok vezeti az intézet ügyeit. Az üresedésben levő 4 hely közül, tekintettel az intézet válságos anyagi viszonyaira, ezúttal csak hármat töltött be a közgyűlés, fölvevén 7 folyamodó közül Nagy Albert IV., Percsy Elek I. és Sulyok Sándor III. gymn. o. tanulókat. Majd a helyettes gondnoknak az intézet összes ügyeit, főként pedig jelenlegi anyagi állását részletesen megismertető jelentését hallgatta meg a közgyűlés, melyből értesült, hogy az intézet vagyoni állása jelenleg pénzben 77,368 frt 66 kr, ingatlanokban 78,103 frt 50 kr, együtt 155,472 frt 16 kr. Évi bevétele 6371 frt 24 kr, kiadása 5411 frt 14 kr lévén, ha ugyan az intézet minden pénzét biztosítottak lehet venni, a tőkésíthető évi maradvány 960 frt 10 kr lenne. Megnyugvással vette a közgyűlés tudomásul, hogy a helyettes gondnok a helyes és rendszeres pénzkézelés elérhetése céljából szükséges könyveket beszerezte s számadásait azokban vezeti. Majd több javaslatot terjesztett elő a helyettes gondnok, u. m.: ezentúl a nevelőket mindig a theol. tanárkar ajánlása alapján nevezze ki és állítsa be az intézeti főfelügyelőség és gondnoki hivatal; ezen nevelő külön díjazásért ne adhasson magánórákat az intézeti növendékeknek; az intézetbe való fölvétel, fontos gyakorlati okokból, a tavaszi egyházkerületi közgyűlésen történjék; neveztesék ki egy nagyobb küldöttség az intézet összes ügyei rendezésére, az intézetet vezető hatóságok és egyének jog- és kötelességkörének megállapítására; végre felhatalmazást kért Csiky arra, hogy a mit az egyh. kerületi közgyűlés már többször elrendelt, hogy t. i. állíttassék össze az intézeti alapító rokonságának családfája s a mire nézve ő már 10 nagy rovatozott lapon meg is tette az előkészületeket, — végezhesse ő be ezen nagy munkát s az intézet pénztára terhére adhassa ki a nagy család leszármazási tabelláit. Helyettes gondnok összes javaslatai elfogadtattak s megbízott a családfa összeállításával.

Ugyanezen intézetre nézve felolvastattott az egyházkerület időszaki tanácsának, mint fegyelmi bíróságnak a volt gondnok fegyelmi ügyében 1897. július 15-én hozott ítélete, melyből kitűnt, hogy a májusi kerületi gyűlés utasítása folytán az ügyész az intézeti vagyonkezelést megvizsgálván, ott több rendbeli szabálytalanságot tapasztalt, a mi miatt a gondnok állásától felfüggesztetett s ellene a fegyelmi vizsgálat elrendeltetett. A vizsgálatot Puky Gyula kir. táblai elnök Soltész László h.-szoboszlói lelkészszel volt szives felkérés folytán megejteni, nagy buzgósággal és lelkiismeretességgel, s ennek alapján a fegyelmi bíróság az intézet gondnokát a kezére bizott intézeti vagyon kezelése körül egyházi törvényeink 301. §-ának 7-ik pontja szerint minősülő kötelességmulasztásban s a 9-ik pontja szerint minősülő hűtlen kezelés vétségében vétkesnek találván, hivatalától véglegesen megfosztotta s több mint 11 ezer forint megtérítésében elmarasztalta.

A közgyűlés sajnálattal vett tudomást az ügyről s miután az ügyész jelentéséből 1079 frt újabb sikkasz-

tás derült ki, utasította az ügyészt gróf Tisza István, Ritoók Zsigmond, Puky Gyula kir. táb. elnökök fel-  
szólalása folytán, hogy a mennyiben a követelések ki-  
nem elégítették, a bűnügyi feljelentést az elévülési  
határidőre való tekintettel, idejekorán tegye meg. E szo-  
morú tényállásból kitűnik, hogy milyen igazságérzet s  
a közérdekeknek mennyire komoly figyelembevételé-  
szokta irányozni azokat, a kik ebben az eljárásban  
mindenképen oktalan üldözést igyekeztek feltalálni s a  
kik a pártérdeknek ezek szerint még a legföltettebb köz-  
érdekeket is képesek volnának áldozatul ejteni az efféle  
üzelmek palástolásával.

A tanító- és lelkész-képességi vizsgákról szóló  
jelentések tudomásul vétettek.

A közgyűlés második napján történik meg a  
konventi tagok választása, midőn 63 szavazat közül  
rendes tagokká megválasztottak Szabó János 62, Széll  
Kálmán 61, Horthy István 61, Isaák Dezső 61, gróf  
Tisza István 57, György Endre 55, Szeremley Sámuel  
54, Sass Béla 51 szavazattal, pottagokká: Zsigmond  
Sándor 59, Davidházy János 56, Lengyel Imre 55,  
Borsos Benő 53 szavazattal. Szavazatot kaptak még  
Kiss Albert 9, Balogh Ferencz 8, Ujfalussy Béla 5, dr.  
Mezőssy Béla 5 szavazatot, stb.

Fontosabb tárgyak közé tartozott az egyházkerü-  
letnek dr. Bacsoni jegyző által előterjesztett 1898. évi  
kötségvetése, s a gróf Degenfeld József, főgondnok  
elnöklete alatt kiküldött bizottságnak erre vonatkozó  
jelentése. Ennek alapján megállapították, hogy a nagy-  
váradi leányinternatus céljaira megszavazott 10,000  
frtból még kifizetetlen összeg, 2125 frt már csak az  
1899. évi költségelőirányzatban vagy ettől kezdve fog-  
lalhat helyet. Az 1000 frt évi segély ugyanezen intézet  
céljaira 10 évre megajánlatik, minthogy azonban ez  
a f. 1897/8 tanévre már kifizetett, a következő 1000  
frt az 1899. évi költségvetésbe fog felvételni. Egyház-  
kerületünk e segélye által egy nagyfontosságú feleke-  
zei nevelési ügynek tesz kiváló szolgálatot. A püspöki  
titkár 1000 frt fizetése mellett 300 frt lakpénzt is fog  
ezután élvezni. A temesvári egyház részére, minthogy  
annak szükségessége még folyvást nagyon sürgetőnek  
ismertetett el, 200 frt segély újlag megszavaztatott.  
Püspök ur díja a Baldácsy-alapból 1500 frtra egészítte-  
tett ki. Végül gróf Tisza István indítványára elhatároz-  
tatták, hogy a költségvetés ezután nyomattassék ki s a  
közgyűlés tagjai között tárgyalás előtt osztassék ki.

Gróf Degenfeld József főgondnok a szatmári egy-  
ház által felveendő 98,000 koronás kölcsön ügyében a  
telekkönyvi végzést az ügyész jelentésével beterjeszti  
s azt a közgyűlés jóváhagyólag tudomásul vette.

Gróf Degenfeld József főgondnok, mint az egy-  
házkerületi tőkesegélyezési bizottság elnöke előadván,  
hogy a konvent 58. számú határozatával a szentleány-  
falvai egyháznak 100, a nagybocskóinak 40, a szállós-  
végardóinak 30, a bánfalvainak 50, a feketeadóinak 30  
s a békés-sámsoninak 35 frt évjáradéknak megfelelő  
tőkesegélyt szavazott meg, felhatalmazást kér arra, hogy  
a megfelelő tőkéket ez egyházkerületi, vagy főiskolai  
pénztárnál utalványozhassa. A kért felhatalmazás meg-  
adatott.

A közgyűlés második napján tette le hivatalos  
esküjét Zsigmond Sándor, az ujonnan megválasztott  
egyházkerületi főjegyző s meghatottan tett ígéretet az  
iránt, hogy egyházunkat legjobb tehetsége szerint  
igyekszik új tisztjében is szolgálni. Lelkes éljenzés köz-  
ben foglalta el helyét, hol Kiss Áron püspök üdvözölte  
néhány nyájas szóval. Ezzel összefüggésben megható

jelenet folyt le, midőn Tisza Kálmán, az ősz államférfi  
emelkedett fel és megkapó melegséggel indítványozta,  
hogy a leköszönt nagyérdemű főjegyzőnek, Tóth  
Sámuelnek, a ki 25 éven át a legodaadóbb buzgósággal  
és hűséggel teljesítette főjegyzői tisztét s szolgálta  
egyetemes egyházunkat is, a közgyűlés elismerését és  
hálás köszönetét jegyzőkönyvében fejezze ki. Az indít-  
vány természetesen nagy lelkesedéssel fogadtatott el s  
méltó jutalmául szolgálhat ez is az érdemes férfiúnak.

Zsigmond S. főjegyző előadja a tanítóképezdénél  
felállított új zenetanári tanszékre hirdetett pályázat ered-  
ményét s arra vonatkozó tanárkari jelentést. A pályázók  
közül a képezdei tanárkar egyedül P. Nagy Zoltánt  
ajánlja, minthogy neki van a pályázatban követelt zene-  
akadémiai zenetanári oklevele, de felhívja figyelmét a  
kerületnek Varga József debreczeni ref. felsőbbleányis-  
kolai ének- és zenetanárra is, a ki a képezdekre joga-  
sító oklevéllel bír. Minthogy az egyetlen magasabb  
képesítéssel bíró pályázónak gyakorlata még nincs, a  
közgyűlés P. Nagy Zoltánt alkalmazza ideiglenesen a  
jelzett tanszékre s 1899/1900 tanévre fog majd új  
pályázat hirdettetni.

Debreczen sz. kir. város azon határozatát, hogy  
két jogi tanszék fentartására megajánlott 100,000 frt  
évi kamatját 4 $\frac{1}{2}$ %-ról 5%-ra felemelte, a közgyűlés  
köszönettel vette tudomásul.

A szatmári főgymnasium részére 30,000 frt köl-  
csön felvétele ügyében a fentartó testület javaslata  
elfogadtatott.

A csegei egyház által a népszám alapján kért 2  
szavazatot közgyűlés nem engedélyezheti, minthogy erre  
nézve a 10 évenként megtartatni, szokott általános nép-  
számlálások után s ennek adatai alapján van helye  
általános intézkedésnek.

A közalapi segélykérvények s a rendkívüli állam-  
segélyek, valamint a csekélyebb jövedelmű lelkészek  
ügyében beterjesztett esperesi javaslatok elfogadtattak.  
Ezekről részletesebben Lapunk következő számában  
értesítjük olvasóinkat.

Debreczen sz. kir. városnak a zsolttárok forgalmá-  
nak föllendítése tárgyában tett indítványa elfogadtatott.  
Több oldalról (Balogh Ambrus, Tatár János, Thaly  
Kálmán stb.) fejeztetett ki azon kíváncságot, hogy a bizo-  
mányos utasítassék több előzékenységre a vevőkkel  
szemben, mert épen annak hiánya s a magasabb ár és  
kevésbé izléses kiállítás az oka annak, hogy a zsolttárok  
kelendősége megcsappant, minthogy e tekintetben a  
fővárosi vállalatok sokkal több előnyt nyújtanak. A  
gazdasági tanács megbízott, hogy mindezen igények  
figyelembevételével, a jövő közgyűlésre tegyen jelentést.

A tanítói fizetéseknek az 1893: 26. t.-cz. alapján  
ujjában történt kiegészítéséről 34 miniszteri leirat ter-  
jesztetett elő, a miről a közgyűlés köszönettel vett  
tudomást s utasította az egyházmegyei és lelkészi hiva-  
talokat, hogy a törvény- és miniszteri rendeletekben  
foglalt követelményeket figyelembe tartásuk, a melyek  
e segélyek további biztosítására szükségesek. Egyház-  
kerületünk népiskolái ez idő szerint e czímen körülbelől  
25—30,000 frt évi segélyben részesülnek az államtól,  
a mi bizonyára nagy mértékben előmozdítja népiskolai  
tanügyünk fejlődését s jelentékeny tehertől menti meg  
egyházainkat. Vajha a 15 kros és egyéb népiskolai terhek  
is levételének egyházaink roskadozó vállairól!

Ezenkívül még több miniszteri leiratról, adomá-  
nyozásról vett tudomást a közgyűlés dr. Bacsoni jegyző  
előterjesztései alapján, a melyek közül kiemeljük a jog-  
akadémiákat érdeklő azon leiratot, mely szerint a tan-

folyam hallgatása nélkül miniszteri engedéllyel jogi vizsgákat tevő egyének ezután sem bírói, sem ügyvédi pályára nem mehetnek, azaz képesítésük e pályákra nem jogosítja fel őket.

A vallás- és közokt. miniszternek a mezőtúri, szatmári és hódmezővásárhelyi főgymnasiumokra vonatkozó leiratai, a melyek az építkezési államsegélynek egy összegben s haladék nélkül való megnyerhetése czéljából azt a módozatot ajánlják, hogy az építkezési segélynek megfelelő összegű kölcsönt vegyenek fel az iskolafentartók az államkormány beleegyezésével s ezek után a kamatfizetést és törlesztést az állam fogja teljesíteni, — tudomásul vétetvén, fehatalmaztattak az illető fenn-tartó testületek, hogy a mezőtúri főgymnasium részére 20,000 frt, a hódmezővásárhelyi részére 35,000 frt építkezési államsegélynek kölcsön útján leendő felvételére nézve jönevű hazai pénzintézetektől bekívánandó ajánlatok alapján tegyenek lépéseket, az eredményt terjeszszék fel a kormányhoz s a közgyűlésnek is tegyenek erről majd jelentést. A szatmári főgymnasiumra nézve már, a mint fentebb jeleztük, a kölcsönfelvétele folyamatban is van. Ezen az uton lehetővé van téve az, hogy az államsegélyt egyszerre s azonnal megkaphassák iskoláink, holott eddig nagyobb összegű építkezési segély után 8—10 évig kellett várakozni, minthogy csak 8—10 évi összegekben volt az állami költségvetésben felosztva felvehető.

A szatmári egyházmegyének a *lelkészi fizetések* tárgyában hozott határozata, mely szerint sem a 600, sem a 800 frtos fizetési minimum nem lévén a mai viszonyoknak megfelelő, az 1848: 20. t.-cz. végrehajtása útján javíttassék a lelkészek helyzete: a konventhez terjesztetett fel s annak figyelmébe ajánlatott.

Ugyancsak a szatmári egyházmegyének egy másik nagyfontosságú indítványa egy *egyházkerületi lelkészi árvaház* felállítása iránt a közgyűlés által komoly figyelemre méltónak találtatott s a keresztülvitel módozatainak megállapítása s javaslatétel végett egy bizottságnak adott ki, melynek tagjai Széll Kálmán esperes elnöklele alatt Szabó Károly, Biky Károly esperesek, Kiss Elek, György Endre és Tabajdy Lajos. Reményünk van tehát, hogy e sokszor óhajtott üdvös és humánus intézmény vagy pusztán kerületünkre nézve, vagy az egyetemes egyház alkotása gyanánt rövid idő alatt létesülni fog.

Néhai Kovács Ferencz egyházker. tanácsbíró kegyes alapítványairól kegyeletes megemlékezéssel vett tudomást a kerület.

A beregi egyházmegyének a vasárnapi munkaszünetnek az értelmiségi osztályra való kiterjesztése tárgyában tett üdvös és szükséges indítványa, a mely országos törvény útján való intézkedést sürget arra nézve, hogy vasárnap délelőtt állami s más közhivatalokban ne tartassanak hivatalos órák, mert különben lehetetlenné van téve, hogy a hivatalokban elfoglalt egyének a vasárnapi istenitiszteleten részt vehessenek, a minek a vallásosság szempontjából rendkívüli hátrányai vannak, — a közgyűlés által meleg fogadtatásra talált s pártolólaga a konventhez terjesztetik fel.

Sajnálattal vette tudomásul a közgyűlés az igazságügyi miniszternek leiratát, mely szerint a munkácsi ref. egyház lelkésze részére a fegyintézet megszűnése folytán elveszett 800 frt évi fizetésért a miniszter semmi kárpótlást nem nyújthat. Ez által pedig ez egyház lelkészi állomása nagyon meggyengült, holott felekezeti érdeken kívül nemzeti érdekek is követelnék ez állás erősítését.

Az egyházi törvények nyomtatása végett a f.-szabolcsi egyházmegye kérésére a közgyűlés a konventhez

tesz felterjesztést. A *Debreczeni Prot. Lap*-nak a felsőszabolcsi egyházmegye felterjesztéséhez képest kötelező járátása s hivatalos lappá tétele s a debreczeni egyházmegye kívánatahoz képest anyagi segélyezése ügyében véleményadásra az egyházkerületi költségelőirányzatot készítő bizottság a szerkesztőséggel együttesen kéretett fel.

A sziámi királynak debreczeni és mármaroszigeti jogakadémiánk részére tett nagyértékű könyvadományai mely köszönettel fogadtattak.

Megemlítjük itt még, hogy a közgyűlés második és harmadik napján püspök úr fogadta vendégül lekötelező nyájassággal az egyházkerületi közgyűlés tagjait.

(Folyt. köv.)

## A mi „Nagytemplomunk“.

*Te voltál és Te vagy erős Isten,  
És Te megmaradsz minden időben.*

(XC. Zsolt.)

Nagy Isten! a Te nevednek dicsőségére építették meg eleink e Templomot. A Te nevednek dicsőségére igazgattattuk mi meg a fogyatkozásokat, miket a múltó időnek hatalma ejtett a múltó emberi művön.

A Te félelmednek oltára kebelünkben honol. Kebelünk emez oltárán lángol a Te imádásodnak örök égő lángja. Hisz Te mondottad a böles királynak „Ez ama Ház, melyet te építesz: ha az én rendelésimben járandasz és az én ítéletim szerint cselekedendél“ (Kir. I. könyve VI. 12).

De bennünket — kik egyenként kisebbek vagyunk a porszemnél — parányiságunk megösmerése vezérel a Te Házadba, mert úgy érezzük, hogy a mikor *ott*, *egybeseregelve* mutatjuk be Előtted buzgóságunk áldozatát: közelebb jut parányiságunk Hozzád, ki pedig mindenhol jelenvaló vagy.

Kik elhivattunk, hogy erőnknek gyengeségével, de igaz hitünknek erejével és a Te hatalmadnak segéd-mével munkáljuk anyaszentegyházunk dolgait: íme, bemutatjuk Neked, bemutatjuk ez anyaszentegyház gyülekezetének — mire megbizattunk — fáradozásunk gyümölcsét.

Gyarlóságunk — tudjuk jól — nem alkotott tökéleteset, de ha „Házad falainak megigazgatásával“ a hitélet buzdítására akár csak egy szemernyi szolgálatot tettünk is: a mi munkánk nem volt hijába való munka és a mi fáradozásunk nem esett hijában.

Szívbeli szent buzgósággal, igaz igyekezettel munkáltuk feladatunkat. Hisz buzgólkodásunknak kiapadhatatlan forrása, szent vallásunk szolgálatának tudata volt, serkentője pedig ama másik tudat, hogy a Te tiszteleted *es* a szent csarnoka — mely gondjainkra bízott — nemcsak a kálvinista Rómának, a debreczeni református ecclesiának, de méltó büszkesége az egész magyar protestáns egyháznak is.

A szabad vizsgálódás tanításán épült föl a mi protestáns vallásunk. A szabad vizsgálódásnak és a lelkiösmeret szabadságának ígéit hirdették *ebben* a templomban az Urnak hű szolgái mindenha. És a nemzet szabadságának ígéit jelentették ki *ebben* a templomban a nemzetnek hű fiai, történelmünk ama nagy napjaiban, a melyek emlékét hálás kegyelet őrizi, míg *Nemzet él a Hazán*.

A mit mi alkotunk, semmi sem állandó. Örök csak a Te törvényed. És a Te törvényed a „*tiszta erkölcs*,” s ez a mi vallásunk.

Jöjjetek Keresztyének! Jöjjetek testvéreink „a

„Templomba“ mely a holnapi nappal nyitattik meg a *hálaadásra*. Jöjjetek imádni Istent; hálát adni az Úrnak a munkához adott segítő szent lelkéért. Jöjjetek imádni Őt, hogy ez imában megtisztulván a szív, a lélek a földi salaktól: Örök lánggal égő lángot gyujthassunk a „hitnek“ és ikertestvérének a „tisza erkölcsnek“ oltárán.

Debreczen, 1897. november hó 6-án.

*Szinay Gyula,*  
a debreczeni református egyház  
gazdasági bizottságának elnöke.

## KÜLÖNFÉLÉK.

— **A debreczeni ev. ref. egyház** Nagytemploma nagy költséggel kijavíttatván és kívül-belül ujjalag festetvén, a következő vasárnapon, november 7-én fog átadatni a használatnak, mely alkalommal *Dicsőfi József* lelkész fog egyházi beszédet mondani. Erre vonatkozik *Szinay Gyulának*, a gazd. bizottság elnökének fentebb közölt áhítattal teljes felhívása.

— **Október 31-én** ismét kegyeletes szép ünnepet szentelt a reformáció emlékére főiskolánk „Hittanszaki Önképzőtársulata“. S igazi örömmel tapasztaltuk, hogy Debreczen város közönsége valódi fogékonysággal bír a vallásos érzület ilyenforma megnyilatkozása iránt, a mennyiben ezen alkalomból főiskolánk dísztermét — hol az ünnepély lefolyt — egészen zsúfolásig megtölté az ünneplő közönség. Az ünnepélyt a XXIII. zsoltár éneklésével a kántus nyitotta meg. Majd az Önképzőtársulat felügyelő tanára, Erdős József szólott röviden, de egészen lebilincselve hallgatóinak figyelmét; szólott, hogy bár nagy vonásokban, de megkapóan rajzolja a reformáció jelentőségét s felmutassa az Önképzőtársulat tagjainak, a Krisztus vitézeinek lelkes törekvését; s szólott, hogy Isten dicsőítésére buzdítsa hallgatóit. Azután Kovács Zsigmond 2. é. th. szavalta Kun Bélának ez alkalomra írt magas szárnyalású ódáját s költő és szavaló egyaránt csak fokozni tudták a közönség lelkesedését. S mintha a régi, Istenhez tántoríthatatlan hittel ragaszkodó gyülekezetben lettünk volna, midőn rázendíté a kántus: „Erős várunk nekünk az Isten“. Birtha József 3. é. th. pedig a Koppermann Gyula 2. é. th. angolból fordított munkáját olvasta föl érczes, kellemes hangon. S ez már csak azért is méltó a megemlékezésre, hogy hazánkban ez az első alkalom, midőn ilyen ünnepélyen ismertették a nagy reformátor nevének hitvesi hűségét és vallásos kegyességét. Most újból a kántus énekel, még pedig az „Ó dicső nap...“ kezdetű gyönyörű éneket. Juhász Sándor 3. é. th. pedig hazai reformációnk gyászos, sötét évtizedeire vetett fénylő világosságot igazi tudással s egyszersmind valóban költői emelkedettséggel írt munkájának hatásos felolvasása által. Soltész Elemér önképzőtársulati elnök rekeszté be az ünnepélyt, megelégedését fejezvé ki, ha ezen egy alkalommal az evangéliom kimeríthetetlen kincseshányájából csak egy nemes drágakövet is fel tudott hozni az Önképzőtársulat; s Isten aldását kérve a közönségre, megköszöné annak szíves, meleg érdeklődését. Ezek után a kántus elénekelvén a 179. dicséret 10. versét, az igazán emelkedett s egyszerűségében megkapó ünnepély véget ért.

— **Az ev. ref. felsőbb leányiskolában** szép ünnepély folyt le okt. hó 30-án d. e. 10 órakor a királyi szobor-ajándékozás alkalmából. Az ünnepélyen *Hajdu Zsigmond* püspöki titkár, dr. *Bartha Béla* és dr. *Gulyás István* főiskolai tanárok és néhány úrhölgy jelentek

meg a közönség köréből, míg a felső leányiskola tanári kara s növendékei *Dóczy Gedeon* igazgató és *Kalocsa Róza* igazgatónő vezetése alatt teljes számban vettek részt. Elsőben is *Dóczy* igazgató magvas beszéddel nyitotta meg az ünnepélyt, aztán a Hymnust énekelte a növendékek kara *Varga József* zene- és énektanár teljes elismerésre méltó betanításában és kísérete mellett, majd a királyi kéziratot olvasta föl *Koós Ottilia* felsőleányiskolai tanárnő s ezt a közönség állva hallgatta meg; ezután ugyanez ő tartott egy tartalmilag és alakilag egyaránt nagyon szép alkalmi beszédet, melyet lelkes tapsokkal és éljenekkel jutalmazott a közönség. A műsort a Királyinduló eléneklése zárta be, s ez énekszám aránylag magas színvonalu előadása ismét szóló tanubizonyossága volt a *Varga József* igazán kiváló ének- és zenetanári képességének.

— **A h.-m.-vásárhelyi ev. reform. főgymnasium** tanári kara és protestáns növendékei okt. 31-én, mint évek óta, ezúttal is megünnepelte a reformáció emléknapját ifjúsági alkalmi istenitisztelettel. A vallástanár *János VIII: 32. v.* alapján kifejtette, hogy az evang. igazság megismerése mint vezette szabadságra az emberiséget a keresztyénségben; aztán mikor 15 századon át elhomályosult az evangéliom világa, a reformáció által az evang. igazság megismerése mint tette ismét szabaddá a lelket, az embert. Majd ismertette a nehéz küzdelmeket, mikbe az evangéliom ez újabb győzelme került és feltüntetve magyar prot. őseink hithűségüket s áldozatkészségüket, példáik követésére s e végből a hitben való erősödére, az értelem fejlesztésére, a lélek kiművelésére intette az ifjúságot. E tanítás után az ifjúság a gályarabok énekét énekelte a szaktanár vezetése mellett. — Csak késve említhetjük fel ugyanezen főgymnasium okt. 23-iki lelkes ünnepélyét, melyet szép tágas tornacsarnokában, királyunk Ó Felségének ismeretes legkegyelmesebb elhatározására rendezett, ismételten. (Említettük volt, hogy okt. 4-én istenitiszteletet tartott.) Az énekkar a „Király-hymnus“-t és a „Szózat“-ot énekelte; dr. *Ernyei István* tanár lendületes szép beszédben méltatta történelmünk érczben megörökítendő 10 nagy alakjának érdemeit s a fejedelmi kegy páratlan voltát; végül hazaszeretetre, e végből pedig szorgalomra, önművelésre buzdította és intette az ifjúságot. A szünni nem akaró zajos taps igazolta, hogy a szép és tartalmas beszéd hatását nem tévesztette el. Ugyanez alkalommal egyik tanuló hatással szavalta el *Kun Béla* debreczeni joghallg. — mult évben h.-m.-vásárhelyi tanuló — alkalmi, szép költeményét; végül pedig az ifjúsági zenekar kellemes szereplése emelte a lelkes ünnepély hatását.

— **A reformáció ünnepe Mező-Berényben.** A reformáció évforduló napja a mezőberényi ev. ref. egyházban már négy év óta ünnepeztetik meg. Az előző években gyermek istenitisztelet tartatott, most pedig reggel az egész gyülekezet a templomban ünnepezt s délután 4 órakor a leányiskola szép nagy termében iskolai ünnepély rendeztetett. Ez ünnepély műsora a következő volt: 1. Luther éneke. *Szilvássy Bálint* tanító harmónium kísérete mellett, előadta a gyermekek kara. 2. megnyitó beszéd *Illyés Endre* lelkésztől. 3. A reformáció emlékünnepén: Szavalta *Komlódi Mihály*. 4. Gályarabok éneke. *Szilvássy Bálint* tanító harmónium kísérete mellett előadta a gyermekek kara. 5. Gályarabok emlékezete. Történelmi visszaemlékezés, felolvasta *Dus Gerő* tanító. 6. Árva lyány, *Petőfi Sándortól*. Szavalta *Balog Róza*. 7. Hymnus. *Szilvássy Bálint* tanító harmónium kísérete mellett előadta a gyermekek kara.

A közönség az ev. ref. ifjusági könyvtár gyarapítására az ünnepély alkalmából önkéntesen 28 frt 20 krt kitevő összeget adakozott. A tanító urak buzgó közreműködése teljes előismerést érdemel; mert míg egyfelől ez ünnepély kétségtelenül a vallásos öntudat emelésére szolgált, — addig másfelől az ifjusági könyvtár gyarapítása által a vallás-erkölcsi művelődésre jótékonyan fog hatni.

— **Adomány a debreczeni egyetemre.** *Isaák Dezső*, a szatmári ev. ref. egyházmegye derék gondnoka, a bölesészeti fakultás alapja javára az egyházkerületi közgyűlés alkalmával 500, azaz ötszáz koronás újabb alapítványt tett, mit a koll. pénztárba be is fizetett. Elismerés és köszönet illeti a derék adományozót, a ki épen alkalomszerűen ébreszti fel a csappanni készülő érdeklődést egyetemünk ügye iránt.

— **Lelkészválasztás.** *Szász Gusztáv* künhegyesi igazgató-tanítót, a ki a debreczeni kollegiumban ez év nyarán történt háznagyválasztás alkalmával a legkomolyabb jelölt volt, november 1-én a *liska-szalóki* ev. ref. egyház egyhangúlag hívta meg lelkészéül. Isten segédelmét kívánjuk a munkás férfinak új állásában!

— **N. Könyves Tóth Mihály síremléke.** Nyilvános kimutatása a néhai Könyves Tóth Mihály sírkövére befolyt adományoknak (folyt. és vége): dr. Sz. Szabó József 3, Csanak József 20, Berger Jenő 5, Jeney Miklós 1, Pongó Lajos 1, Géressy Kálmán 5, Simonffy Imre 15, dr. Medgyaszay Dezső 2, Vértessy István 5, Szabó József 2, Szabó Lajos fiai ezég 10, dr. Király Ferencz 5, Kain Béláné 10, özv. Hegyi Mihályné 10, Kardos László 20. — Összesen 460 frt. időközi kamat 24 frt 23 kr. — 484 frt 23 kr. A remek sírkő ára 900 frt; a fentmaradó összeget beállítási költséggel együtt a megboldogult gyermekei pótolják ki. A síremlék a Kossuth-utczai temetőben már föl is van állítva s nagyszerűen magaslik ki a többiek között. Az esetlegesen még befolyó adományok, a sírnak vasráccsal való bekerítésére fordítatnak. Megjegyzendő, hogy eme kimutatásban nem foglaltatnak azon adományok, melyek a „Könyves Tóth Mihály“ 1000 frtos alapítványhoz csatoltattak. Fogadják a nemeslelkű adakozók ez uton is a megboldogultnak gyermekeitől a hálás köszönetet.

— **Vasárnapügyi kongresszus Brüsszelben.** F. évi július 6–9 napjain jött össze Brüsszelben a vasárnapügyi nemzetközi kongresszus. Itt tartatott 1885-ben az első ilyen gyűlés és még akkor a városi hatóság nem merészkedett valami állami épületet bocsátani a vendégek rendelkezésére, most, 12 év elteltével a munka nélkül töltendő vasárnap társadalmi jótékonyágának, jelentőségének kérdése oly nagy haladást mutat, hogy ezen kongresszust már az akadémiai palota egy pompás termében maga a kereskedelemügyi miniszter, Nyssens fogadta. Összesen 6 ülés tartatott, melyeken Európa és Észak-Amerika csaknem minden országából mintegy 250–300 képviselő volt jelen. Targyalták a következő témákat: a vasárnap és az ipar; a kereskedelmi alkalmazottak és a bolti szolgák vasárnapja; a vasárnap és a közlekedési vállalatok; a vasárnap és a képző iskolák. Megható jelenet volt mikor Belgiumnak és Franciaországnak a maguk vasárnapjától megfosztott munkásai és alkalmazottjai — köztük például 50,000 iparos — arra kérték hatalmas beadványban a kongresszust, hogy ha teljes vasárnapi pihenést nem tud is nékiek kieszközölni, mindenestre proklamálja az embernek a vasárnaphoz való

nagy jogát s vigye ki, hogy a vasárnapi munkaidő szállíttassék le 6 órára. Hangsúlyozta a kongresszus, hogy mindenütt magának az államnak kell kezébe vennie a vasárnapi munka szabályozásának, megszüntetésének kérdését. Brüsszel társas körei gondoskodtak arról, hogy a kongresszusi tagok személyes társas érintkezésbe is jöhessenek egymással. Maga a kereskedelemügyi miniszter is fogadta őket egy estve saját palotájában s díszebédet is rendezett tiszteletükre. Az itt tartott számos asztali köszöntő között legjobban tetszett egy egyszerű üvegyári munkásnak beszéde, ki többek közt ezeket mondta: „Ha én most egy miniszternek asztalánál és egy gróf mellett ebédelek, ezt a vasárnap megtartásának és megszentelésének köszönhetem.“

TARTALOM-JEGYZEK: A reformáció emléknepjén. Dr. Erdős József. — Tárca: A reformáció emléknepére. Kun Béla. — Honnan származik a legtöbb reverzalís? Nagy Lajos. — Tanügy: Helyzetünk és a jövő. Sinka Lajos. — Közéletünk: Gyűlési tudósítás Felső-Szabolcsból. — A tiszántúli ev. ref. egyházkerület közgyűlése. — A mi „Nagytemplomunk“. Szinay Gyula. — Különfélék. — Pályázatok.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

**Dr. BACZONI LAJOS.**

Szerkesztő-társ: FERENCZY GYULA.

## Pályázat

az alsó-józsai ev. ref. vegyes iskola káplán-tanítói állásra.

Fizetés: 1. Készpénz 140 frt, az egyház pénztárából évnegyedenként előre fizetve. 2. Tandij minden iskolába járó növendéktől 3 frt 60 kr.; a növendékek száma a 100-at meghaladja. 3. 1 öl tűzi fa felvágva s beszállítva. 4. Temetésekért járó stóla. 5. Ismétlő iskolások tanításáért a község pénztárából 20 frt. 6. Természetbeni lakás az iskola udvarán.

Kötelessége az V, esetleg VI osztályú vegyes iskolának az egyh. kerületi tanterv szerint tanítása, a templomi és Alsó-Józsán temetési éneklés, s lelkész akadályozása esetén annak helyettesítése.

Pályázati kérvények a felső-alsó-józsai ev. ref. lelkészi hivatalhoz november 30-ik napjáig küldendőek.

Bőőr János,  
ev. reform. lelkész.

## Pályázat

segédlelkészi állásra.

Hat hóra segédlelkészt keresek kinek szolgálataiért havonként mosatáson kívül teljes ellátást adok és 15 frtot fizetek. Az állás azonnal elfoglalandó.

Margitta, 1897. nov. 4.

Nagy Imre,  
ev. reform. lelkész.